

Практичне заняття № 5 (2 год.)
Рівні мовних норм. Ортоепічні норми

План

1. Поняття “мовна норма”. Рівні мовних норм.
2. Норми ортоепії. Звуки – національні коди. Правильна вимова голосних і приголосних звуків.
3. Наголос – душа слова:
 - 1) Нормативне наголошення різних наголосових типів різних частин мови;
 - 2) Подвійний (варіантний) наголос різних частин мови;
 - 3) Словорозрізнявальний наголос;
 - 4) Форморозрізнявальний наголос;
 - 5) Діалектний наголос;
 - 6) Інтерферентний наголос;
 - 7) Складні випадки наголошення чужомовних слів;
 - 8) Наголошення власних назв;
 - 9) Наголошення власних імен;
 - 10) Наголошення прізвищ.

Література до теми

Основна

1. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. – Львів: Апріорі, 2020. – 280 с.
2. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): [монографія]. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 332 с. – С. 20 – 62.
3. Погрібний Микола. Українська літературна вимова. – Дніпропетровськ, 1992. – 27 с. // <https://www.youtube.com/watch?v=dUrx793sn2I>
 - Сучасна українська літературна мова. Хрестоматія з фонетики : навч. посіб. / уклад. Н.І.Бойко, Т.Л.Хомич. 2-ге вид., змінене і доп. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 305 с. // <https://drive.google.com/file/d/121n4sNpGcEQ2rzMph8-3XvfV1ZqYhjPA/view?usp=sharing>
 - Іван Ющук. Фонетичні закони й орфоепія.
 - Ніна Тоцька. Засоби милозвучності української мови.
 - О.В.Бас-Конonenко. Вимовні норми як мірило милозвучності української мови (на матеріалі орфоепічних словників).
 - Ірина Фаріон. Асиміляція та інтерференція – способи зміни фонетичної норми.
 - Володимир Самійленко. Дбаймо про фонетичну красу мови.
 - Ірина фаріон. Процеси уподібнення приголосних як порушення норми.
 - Олена Курило. Паралельні форми в українській мові, їх значення для стилю та інші статті.
4. Орфоепічний словник української мови: У 2 т. / За ред. М. М. Пещак, В. М. Русанівського. – Т. 1. – К., 2001; Т. 2. – К., 2003.

5. Головащук С. І. Словник наголосів. К. : Наук. думка, 2003. – 320 с.
6. Погрібний М. І. Орфоепічний словник української мови. – К.: Наук. думка, 1983. – 629 с. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001233
7. О. О. Тараненко. Нові явища у фонетиці сучасної української мови (кінець XX – початок XXI ст.) // Мовознавство. 2016, №2. – С. 15 – 44.
8. Коць Т. А. Теоретичні засади мовної норми // Мовознавство, 2017, № 4, С. 59 – 64.

Додаткова

1. Філософський енциклопедичний словник. – К. : Абрис, 2002. – 743 с.
2. Мала філологічна енциклопедія / [О. І. Скопненко (уклад.), Т. В. Цимбалюк (уклад.)]. – К. : Довіра, 2007. – 478 с.
3. Ткаченко О. Б. Норма / О. Б. Ткаченко // “Українська мова”. Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О.Тараненко та ін.]. – 2 вид., випр. і доп. – К. : “Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 420 – 421.
4. СУЛМ: Вступ. Фонетика / [за заг.ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наук.думка, 1969. – 436 с. – С. 370 – 402.
5. СУЛМ: Підручник / За ред. А. П. Грищенка. – К.: Вища школа, 1997. – 493 с. – С. 81– 85.
6. Тоцька Н. І. СУЛМ: Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія. – К.: Вища школа, 1981. – С. 142 – 154.
7. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс СУЛМ. Ч.І. – К., 1972. – С.153 – 162.
8. Сучасна українська мова / За ред. О. Д. Пономарева. – К.: Либідь, 2001. – С. 28 – 29.

Завдання для самостійного виконання

1. Законспекуйте лекцію «Орфоепічні навички педагога» (<https://youtu.be/nsj5PxVbxNM>) та «Акцентологічний практикум» (<https://youtu.be/axQxU6nmQ6A>).
2. Прослухайте аудіозапис Миколи Погрібного Українська літературна вимова. – Дніпропетровськ, 1992. – 27 с. // <https://www.youtube.com/watch?v=dUrx793sn2I>; законспекуйте важливі для Вас моменти.
3. Укладіть мінісловник лексем (не менше 20), у яких Ви припускаєтесь (можете припуститися) помилок. Користуйтеся доступними орфоепічними словниками.